

گزارش یک مورد درماتیت تماسی تحریکی ناشی از میوه سنجد

مریم عزیززاده* (M.D) و محمد رضا تمدن (M.D)

دانشگاه علوم پزشکی سمنان، بیمارستان فاطمیه، گروه داخلی

چکیده

درماتیت تماسی تحریکی نوعی فرایند التهابی پوست است که به دنبال تماس مستقیم با محرک یا محرک‌های خارجی که توانایی ایجاد تحریک در محل تماس را دارند بوجود می‌آید. در این گزارش یک زن ۵۰ ساله که به دنبال تماس با سنجد دچار یک نوع درماتیت تماسی شدید شده است معرفی می‌شود.

واژه‌های کلیدی: درماتیت تماسی تحریکی - سنجد

مقدمه

درماتیت تماسی تحریکی در واقع پاسخ پوست به عوامل توکسیک محیط اطراف ماست. پوست اولین و مهم‌ترین سد دفاعی ما در مقابل عوامل آگروژن است و این نقش فیزیولوژیک بیشتر بوسیله لایه شاخی اعمال می‌گردد. زمانی که عوامل محرک اعم از فیزیکی یا شیمیایی به پوست نفوذ کرده و منجر به تغییر یا تخریب سلول‌های پوست شوند و سیستم‌های ترمیم نتوانند با این تخریب مقابله کنند و یا زمانی که این عوامل خارجی باعث برانگیختن پاسخ‌های التهابی شوند درماتیت تماسی تحریکی رخ می‌دهد. در درماتیت تماسی تحریکی خاطره ایمنی نقشی ندارد و درماتیت بدون حساس شدن قبلی رخ می‌دهد. عوامل ایجاد کننده درماتیت تماسی تحریکی هر فردی را می‌توانند درگیر کنند ولی استعداد افراد در ایجاد درماتیت و شدت آن بسیار متفاوت است [۱]. در یک غلظت مشخص از یک ماده تحریکی تفاوت شدت درماتیت در افراد مختلف و نیز در یک فرد در زمان‌های مختلف به وضعیت پوست در زمان تماس بستگی دارد. بسیاری از گیاهان گل‌ها و میوه‌ها می‌توانند بالقوه ایجاد کننده درماتیت باشند. ضایعات ناشی از آن‌ها معمولاً وزیکولار و

همراه با ادم می‌باشد و معمولاً چند ساعت تا چند روز بعد از تماس رخ می‌دهد و بر خلاف نظر عامه محتوای این تاول‌ها باعث ایجاد ضایعه جدید نمی‌شود [۲].

گزارش یک مورد

بیمار یک زن ۵۰ ساله بود که با ضایعات تاولی دردناک در ناحیه قدامی قفسه سینه به اورژانس بیمارستان فاطمیه سمنان مراجعه کرده و بستری شده بود. بیمار ۴ روز قبل از مراجعه بدنال جمع آوری مقدار زیادی میوه سنجد و ریختن آنها در لباس خود و بغل کردن آنها، در ناحیه قدام قفسه سینه دچار قرمزی، خارش و سوزش شده، به تدریج ضایعات تاولی دردناک روی آن ایجاد شده بود. از نظر سوابق پزشکی بیمار مبتلا به دیابت بود که با مصرف روزی یک عدد قرص گلابین کلامید تحت کنترل بود. در معاینه علائم حیاتی پایدار بود و در معاینه عمومی مشکلی نداشت. در معاینه درماتولوژیک، ضایعات تاولی بزرگ که بعضی از آنها پاره شده بودند همراه با ترشح در زمینه اریتم پوستی در ناحیه قدام قفسه سینه مشاهده گردید. علامت نیکولسکی منفی بود (تصویر ۱).

بطور کلی درماتیت تحریکی از نوع تاول زا ناشایع است و همچنین در مناطق پوشیده بدن مانند قفسه سینه نیز بسیار کم گزارش شده است [۱].

درخت سنجد (*Angustifolia*) از گونه *Echinacea* می باشد (تصویر ۲) که از آن به عنوان یک گیاه داروئی در دنیا استفاده می شود. اثرات ضد التهابی [۳]، درمان و پیش گیری از سرما خوردگی [۴] و اثرات سیتوتوکسیک روی سلول های بدخیم [۵] از اثرات درمانی این گیاه است. این گیاه بومی ایران بوده و میوه های آن در پائیز بدست می آید. علاوه بر استفاده به شکل خشکبار، میوه های سنجد به عنوان قابض دستگاه گوارش کاربرد دارد. گرچه بسیاری از گیاهان می توانند ایجاد درماتیت تماسی تحریکی کنند ولی ما در بررسی متون نتوانستیم موردی از درماتیت ناشی از تماس با میوه سنجد پیدا کنیم.

درماتیت تماسی تحریکی در قدام قفسه سینه بیمار ۳ روز بعد از بستری

برای بیمار کمپرس مرطوب با پرمنگنات پتاسیم رقیق شده، دبریدمان و آنتی بیوتیک پروفیلاکتیک به همراه استروئید شروع شد. بعد از یک هفته بیمار بهبود واضح داشت و با حال عمومی خوب مرخص شد.

منابع

- [1] Wilkinson S.M, Bek M.H. In: Burns T, Breathnach S, Cox N, Griffiths C. Rook's textbook of dermatology, Vol. 1, 7th edition. Oxford: Blackwell scientific publication, 2004. 19.1-20.1.
- [2] James W.D, Berger T.G, Elston D.M. In: Andrews diseases of the skin, 10th edition. Saunders company publication, 2006. 91-139.
- [3] Speroni E, Govoni P, Guizzardi S, Renzulli C, Guerra MC. Anti-inflammatory and cicatrizing activity of *Echinacea pallida* nutt. J. Ethnopharmacol 2002; Feb; 79(2): 265- 272.
- [4] Gertsch J, Schoop R, Kuenzle U, Suter A. Echinacea alkyl amides modulate TNF- α gene expression via cannabinoid receptor CB2 and multiple signal transduction pathways. FEBS Lett. 2004; Nov 19; 577(3): 563-569.
- [5] Chicca A, Adinolfi B, Martmotti E, Fogli S, Breschi MC, Pillati F, Benvenuti S, Nieri P. Cytotoxic effects of *Echinacea* hexanic extracts on human cancer cell lines. J. Ethnopharmacol. 2006 Sep 23; [Epub ahead of print].

درخت سنجد

بحث

درماتیت تحریکی تماسی یک پاسخ التهابی پوست به تعداد زیادی از عوامل فیزیکی و توکسیک موجود در محیط اطراف ماست. در این بیماری طیف وسیعی از علائم کلینیکی از یک خشکی خفیف پوست، قرمزی، سوزش تا سوختگی حاد پوست می تواند ایجاد شود.